

İstanbul Kütüphaneleri :

Ragıp Paşa Kütüphanesi

Neriman MALKOÇ

Beyazıdan Aksaraya inen tramvay caddesinin solunda dış görünüşü ve giriş kapısı üzerindeki eski harf yazılarından ötürü camii andıran bir bina vardır. Burası Koca Ragıp Paşa Kütüphanesidir. Ragıp Paşa bilindiği gibi on sekizinci asırda Osmanlı İmparatorluğunun en yüksek idarî makamlarına yükselmiş bir şahsiyettir.

Bu kütüphaneyi vakıf olarak yaptırmış olan Ragıp Paşa 1698 de İstanbulda doğmuştur. Üçüncü Sultan Osman devrinin son sadrazamı ve Üçüncü Sultan Mustafa devrinin de ilk sadrazamı olmuştur. Kendisine Üçüncü Mustafanın kız kardeşi Saliha Sultan verilerek sarayın damatlığına seçilmiştir. Daha önceleri sadrazam mektupçuluğu, reisülküttab gibi mevki-lerde bulunmuş, çeşitli vilâyetlere bu arada Mısır'a vezirlikle vali tayin edilmiştir.

1756 da Şam valiliğinden alınarak sadrazamlığa getirilmiş, altı sene üç buçuk ay sadrazamlık yapmıştır. Siyasi ve idarî alanda mühim makamlarda bulunmuş olan Koca Ragıp aynı zamanda şairliğiyle de tanınmıştır. Kendi adıyla divanı vardır. Yine o devrin kadın şairlerinden Fitnat hanımla aralarında geçen aşk macerası devrin dedikodusunu teşkil etmiş edebiyatçılar arasında yazı konusu olmuştur. Her cebhe-
den mükemmel bir kültüre sahip olan Ragıp Paşa başka şairleri de himaye etmiş ve onlara her tarafta paye verdirmiştir. Kütüphanesinin bir kısmı olan ve bugün çocuk kütüphanesi olarak kullanılan binayı Sıbyan mektebi olarak kurduğu ve çocukları okumaya teşvik gayesiyle her zaman şeker dağıttığı söylenilir.

İşte âlim bir sadrazam tarafından tesis edilen bu kütüphane ancak Koca Ragıp Paşanın ölüm tarihi olan 1762 yılında halka açılmıştır. Bu kütüphanede Ragıp Paşanın

kadrosu üç kişiliktir. İmtihan zamanları öğrenciler burada seminer çalışmaları yaparlar. Bilhassa tatil aylarında İstanbul'a gelen ilim adamları kütüphaneye sık sık uğrarlar. Yazma eserler kütüphanesinde kütüphanecilerin başlıca görevleri okuyucuların kitaplara zarar vermelerinin önüne geçmek olduğuna göre bu alanda titizlik göstermek şarttır.

Ragıp Paşa Kütüphanesinde Fasih, Fitnat (Ragıp Paşanın sevdiği kadın sair) Münif, Nabî, Nadiri, Nahifi, Nedim, Saib, Sami, Yahya Tevfik v.s. gibi şahsiyetlerin divanları vardır. Ragıp Paşanın kendi eserlerinden Divanı Sefinetür - Aâgıb, münşeati, kendi el yazısı ile olan müveddeleri ve hepsinden daha çok kütüphane vakfiyesi ayrı ayrı kıymet taşır.

Vaktiyle Ragıp Paşa tara-

fından yaptırılan bu binada çocuklar için bir kısım ayrılmıştı. Burası bin dokuz yüz elli dört yılında 23 Nisan Çocuk Bayramı münasebetiyle tekrar çocuklara açılmıştır. Kütüphaneler Müdürü Aziz Berker ile Kütüphaneler Şefi Halit Dener'in çalışmalarıyla binanın bu kısmı onarılmış ve gayet modern bir çocuk yuvası şekline sokulmuştur. Çocukların bünyelerine uygun küçük sandalya ve masalar yaptırılmış çocukların her türlü ihtiyacı temin olunmuştur. Çocuk kütüphaneleri yönetmeliği gereğince sinema makinesi, pikaplı radyo, mikrofonu, yazı tahtası, resim sehpaları gibi malzemeleri vardır.

Ragıp Paşa kütüphanesi dış görünüşü itibariyle camii andırdığından birçok kişiler namaz kılmak maksadıyla avludan içeri dalarlar.

77583472

yl
sa
ta
nh
hu
yo:
I
rag
Ser
kar
lı
da
gın
dırı

C
Hkt
an
bu
yük
rı

linda halka açılabilmiştir. Bu kütüphanede Ragıb Paşanın vakfettiği kitablardan başka Yahya Tevfik, Musalla medresesi, Yeni Medrese gibi müesseselerin kitapları da vardır. Bu kitapların hepsi beş bin cilt kadardır. Bu miktarın yarısını yazma eserler, geri kalanını ise eski harflerle yazılmış matbu eserler teşkil eder. Pek çok sayıda arabça kitaplar vardır. Sonra sırasıyla Türkçe ve Farsça eserler gelir. Bir kısım kitapların birkaç nüshası bulunur.

Kitapların eski tasnif şekli fihrist üzerinedir. Bu fihristler kitap adını, müellifi, dili, sayfayı ve satır adedini eserin yazma veya basma olduğunu gösterir. Hadis, tefsir, tasavvuf, edebiyat ve tarih konuları altında toplanmıştır. Son yıllarda bütün kitaplar yeniden gözden geçirilmiş, eski bilgiler düzeltilip genişletilerek böylece yeni bir tasnife tâbi tutulmuştur.

Bugün kütüphanede bulunan kitapların adı, müellifi ve konusuna göre üç ayrı fişisi vardır.

Eski numaralar muhafaza edildikten başka kitabın kontrolünü, sayımını ve yerinin en kısa zamanda bulunmasını sağlayan bir nümeratöre tâbi tutulmuştur. Ayrıca bütün bu bilgileri içine alan bir küçük defteri düzenlenmiştir.

Kütüphanenin özellik taşıyan kitapları: İstinsah tarihi itibariyle eski ve kıymetli olan kitapların yanı başında Ragıb Paşanın kendi şiirlerini topladığı divanı, münşeati, ve bilhassa kendi el yazısıyla olan müveddeleri devrin meşhur hattatlarına istinsah ettirdiği yazmalarla divanları vardır. Ragıb Paşa kütüphanesinin gazete ve dergi koleksiyonları yoktur.

Senede ortalama olarak 1500 - 1600 okuyucu gelirse de bunların çoğunu kendi kitaplarını okuyan veya derse çalışan öğrenci grupları teşkil eder. Ragıb Paşa kütüphanesi doğrudan doğruya yazma eserlere ayıldığından yeni kitaplar alınmamaktadır. Bunun için yeni kitaplara ödenek ayrılmamıştır. Kitaplar yazma olduğundan evlere kitap verilmemektedir.

Sırası geldiğinde kıymetli haiz yazmaların fotokopisi çekilmektedir. Kütüphane

